

פעילות למידה בנושא דימוי גוף

מטרות: היכרות עם המושג דימוי גוף

זיהוי מרכיבים של דימוי גוף בתפיסת המחלה אצל חולים כרוניים

הנחיות:

- 1. הסבר לעצמך** מה זה דימוי גוף. איך אתה תופס את גופך. התייחס גם לנקודות הבאות:
איזה איברים/את/ה מאוד לא מרוצה ורוצה שיהיה שינוי, מהו השינוי
איזה איברים/את/ה לא מרוצה אבל משלים עם הקיים
איזה איברים/את/ה מרוצה
הסבר את עצמך. כתוב את התייחסותך האישית
- 2. קרא את ההגדרות** הבאות לגבי דימוי גוף **ובחר** את המתאימה לך ביותר, הסבר.

- ייצוג תפיסתי שיש לנו על גופנו. מודל או סכמה המייצגת את הגוף בתפיסתנו. אין גבול למספר המרכיבים התוכניים האפשריים כגון: חוזק, יופי, גמישות, משיכות מינית וגודל.
- "סכימה הפלסטית" או המודל שיש לאדם לגבי גופו. דגם זה היינו תוצאה של ארגון ואחוד הניסיונות התחושתיים בגופו. מקור התחושות הוא התנועה והשינוי בתנוחות הגוף. הסכמה הגופנית משמשת מסגרת התייחסות להערכת התנועות ומצבי הגוף. כל תנועה יוצרת תחושות המאורגנות ומפורשות על ידי המוח, בהתאם לסכמות הגופניות, שנוצרו מהתחושות של תנועות קודמות (1920 Head)
- עמדות מודעות או לא מודעות ביחס לגוף, אשר המידע לגביהן מגיע מן המערכות הפיזיולוגיות ומן המערכות הקוגניטיביות. דימוי גוף מהווה גורם המכוון את תפיסת האדם והוא משפיע על קליטת הגירויים והמידע הסביבתי. (שידלר, 1953, 1958).
- דימוי גוף הוא השתקפות המודעת והלא מודעת הקוגניטיבית והאפקטיבית, שיש לאדם כלפי גופו. ככל שיש לאדם יכולת דיפרנציאציה בין הגוף והסביבה, הדימוי הגופני חיובי יותר. הדימוי הגופני היינו תוצר של האינטראקציה בין הגוף והסביבה הפיזית והחברתית (ויטקין, 1965).
- רגשות הפרט ועמדותיו כלפי גופו והצורה בה הוא מארגן תפיסות אלו. איכות דימוי הגוף נקבעת לפי מידת הביטחון שהאדם חש בגבולות גופו. ככל שהאדם תופס את גבולות גופו כמעניקים מחסום ובטחון, דימוי הגוף בעל איכות גבוהה יותר. השינויים האובייקטיביים החלים בגוף במשך חיי היחיד משפיעים על איכות החוויות שיש לאדם בעת האינטראקציה של אברי גופו עם הסביבה (פישר וקליבלנד 1968).

3. ראיין מטופלים שונים לגבי דימוי הגוף שלהם. את/ה יכול להשתמש באחת או יותר מהטכניקות הבאות:

- 3.1 הבא למטופל** דף חלק וכלי כתיבה. **בקש** מהמטופל שיצייר את גופו ויתאר את האיברים השונים, בקש/ברר איתו את התייחסויותיו למערכות הגוף השונות.
- 3.2 הראה למטופל** את הדמות של האדם ובקש ממנו שיצייר/שיסמן בתוך הדמות את האיברים השונים, יכול לציין את האיברים שמרגיש ש"בגדו בו" ואיזה איברים מרגיש שמפיק תועלת ו/או הנאה.
- 3.3 הקרא** למטופל את שמות האיברים המופיעים ברשימה הבאה ובקש ממנו להתייחס אליהם:

- ראש
- עיניים
- אוזניים
- פה
- לב
- בית החזה/חזה
- קיבה/מערכת עיכול/מעיים
- מערכת השתן
- מערכת הרבייה
- גניטליה

הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות   كلية علوم الرفاه والصحة
החוג לסייעוד   قسم التمريض   ע"ש צ'ריל ספנסר
Faculty of Social Welfare & Health Sciences
The Cheryl Spencer Department of Nursing
היחידה ללימודים קליניים

- רקטום
  - גפיים/ידיים/רגליים
5. **נתח** את דברי המטופלים- מהו ההיבט הרגשי שעולה מדיון באיברים השונים- איזה איברים מעלים רגשות מסוימים, מהו הידע המתלווה לאיברים השונים, מה הקשר בין דימוי הגוף לתפיסת המחלה, להיענות לטיפול, למצב רוח ועוד.
4. **סכם** את התייחסויות המטופלים לתובנות שלך והצג אותם לחברי הקבוצה והמדריך.

פעילות למידה בנושא תקווה בתהליכי שיקום

- מטרות:** 1. הכרות עם המושג תקווה כמקדמת החלמה ושיקום
2. הכרות עם התערבויות טיפוליות שונות שמשמשות בתקווה כאמצעי לקדם החלמה ושיקום.

הנחיות:

1. קרא חומר תיאורטי על הנושא תקווה
2. סכם לעצמך מהם המרכיבים של תקווה שעשויים לקדם את מצבו הבריאותי של מטופל
3. ראיין אנשי צוות על מושג התקווה. בקש מהם שיגדירו לך אותו, ויפרקו את ההגדרה למרכיבים. בנוסף, בקש כי יתייחסו גם להתערבויות שמקדמות תקווה שהם מבצעים או מכירים. ברר איתם מתי הם מרגישים חוסר תקווה. כיצד תחושות אלו ואחרות משפיעות על התהליך הטיפולי.
4. עיין בתיקי מטופלים וציין לעצמך:
  - באיזה שלב של המחלה הם נמצאים
  - מה הם המשאבים האישיים של המטופלים
  - כיצד עיצב הניסיון הקודם של המטופלים על התהליך הטיפולי את התקווה שלהם.
  - איזה התערבויות מכוונות להשגת תיקווה נעשו עם המטופלים. כיצד השפיעו התערבויות אלו.
5. ראיין מטופלים על מושג התקווה בחייהם. ניתן להיעזר בנקודות הבאות:
  - אמונות של המטופלים על מחלות ובעיות בריאותיות.
  - ידע והבנה שלהם על מצב המחלה.
  - דפוסי התמודדות עם משברים.
  - מטרות שיש להם בחיים ובהקשר למחלה/בעיות בריאות
  - המוטיבציה שלהם להשיג את המטרות הללו.
  - התמודדות עם שינויים
  - מהות העיסוק שלהם בחיים ובמשמעותם
  - מה משמעותי בניהם בתהליך הטיפול
  - עיסוק בדת כדרך לקיים משמעות
  - הומור וצחוק כדרך התמודדות
  - עיסוק בספורט, אסטטיקה, אמנות, בעלי חיים ועוד כדרך התמודדות
  - הגורמים לחוסר תקווה
6. תכנון התערבויות מעוררות תקווה אצל המטופלים שראיינת. השתמש בספרות, המלצות אנשי הצוות, ובניסיון האישי שלך.
7. צפה בהתערבויות שונות שמבוצעות למטופלים אלו וחפש מרכיבים שמכוונים לתקווה או שימוש בתקווה כדרך לשקם את המטופלים.
8. סכם לעצמך תובנות לגבי המושג תקווה והקשר לטיפול השיקומי.
9. סכם לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

פעילות למידה - יצירת קשר טיפולי

מטרות:

יצירת קשר קצר מועד עם מטופל
יצירת בסיס לאמון ובטחון
זיהוי מצבים רגשיים

הנחיות:

1. צפה במפגשים קצרים בין מטפל למטופל. למשל, בעת קבלת משמרת, ביקור רופאים, לקיחת סימנים חיוניים למטופלים, טיפול בפצע, האכלה, הדרכה לבדיקה וכדומה.
2. הבהר לעצמך מהו הקשר שנוצר בין המטפל למטופל בעת המפגש:
האם איש הצוות הציג את עצמו? האם הם משוחחים? מי יוזם את השיחה? איך באה לידי ביטוי ההתעניינות בחולה ובמצבו? איזה ביטויים לא מילוליים תרמו ליצירת הקשר? מה לדעתך, שידר המטפל למטופל בעת המפגש?
3. בחר 3 מטופלים שזקוקים לאומדנים מסוימים (סימנים חיוניים, אומדן כאב, נשימה, פצע וכדומה).
4. ערוך את האומדנים ונסה ליצור קשר עם המטופלים בזמן המפגש סביב ביצוע האומדן.
5. סכם לעצמך בכתב:
כמה זמן ארך כל מפגש?
כמה זמן הוקדש למדידה עצמה וכמה ליצירת הקשר?
האם ואיך בא לידי ביטוי החוזה ביניכם?
באיזו דרך ניסית ליצור קשר עם המטופלים? (מילולי, לא מילולי, סביב תוכן מסויים, ישיר, דרך בן משפחה...)
אל מי היה לך קל יותר להתקרב, ליצור קשר? במה זה קשור, לדעתך?
מה למדת עליהם במפגש, מעבר לערכי האומדנים שערכת? מה חשיבותם נתונים אלה לטיפול?
מה, לדעתך, היתה הרגשתו של המטופל לאחר המפגש?
מה תרם המפגש לקשר הטיפולי?
6. סכם מהן הבנותיך לגבי יכולתך ליצור קשר קצר מועד עם מטופלים.

פעילות למידה – מיומנויות בינאישיות:
שיפוטיות לעומת הכלה וקבלה

מטרות:

מודעות לתגובות שיפוטיות
הכרת מצבים המעוררים בי שיפוטיות יתר
שיפור יכולת הכלה במצבים מעוררי התנגדות

הנחיות:

1. **חשוב לעצמך** – מתי אתה מפגין שיפוטיות ומתי אתה מכיל ומקבל.
מה גורם לך להיות שיפוטי ומה מאפשר לך להכיל?
2. **קרא** דיווח סיעודי שנכתב על החולים במחלקה:
הצבע על התבטאויות סובייקטיביות-פרשניות בדיווח.
באיזה הקשרים מופיעות התבטאויות אלה ומה הסיבה לכך (למשל, הבדלי תרבות, ערכים, סטיגמה וכו').
מה דעתך על השימוש הפרשני בדיווח?
הבהר לעצמך עם אילו התבטאויות אתה מסכים?
3. **הקשב** לשיחות המתנהלות בקרב הצוות בחדר השתייה, בתחנת האחות, בעת העברת משמרת וכו':
הצבע על התבטאויות סובייקטיביות-פרשניות.
באיזה הקשרים מופיעות התבטאויות אלה ומה הסיבה לכך?
מה דעתך על השימוש הפרשני?
הבהר לעצמך עם אילו התבטאויות אתה מסכים?
חשוב לעצמך כיצד אתה הייתה מגיב? האם זה היה שיפוטי או מכיל?
4. **היזכר** באירוע שהיית מגדיר כהתנהלות טובה מול חולה שעורר בך רגשות עזים (למשל, מטופל שלא נענה לטיפול, מטופל תוקפן, כועס, נודניק, חרד, חסר אונים...):
איזה רגשות התעוררו בך במפגש עם המטופל.
איזו השפעה הייתה לרגשות אלו על תגובותיך מול המטופל?
מה עשה את המפגש ביניכם לחיובי?
5. **ראיין אחות** לגבי מפגשים שלה עם מטופל שהיא מגדירה כבעייתי (למשל, מטופל שלא נענה לטיפול), בהם התנהגותה המקצועית מולו הייתה טובה, לדעתה:
מה אפיין את המפגש בינה לבין המטופל?
איך הצליחה להתקרב אליו, ליצור קשר של אמון?
מה עזר לה? מה הפריע?

ככם את הבנותיך לגבי תגובות שיפוטיות בכתב ו/או העלה אותן בדיון בקבוצה.

פעילות למידה: מיומנויות בינאישיות - הקשבה

מטרות:

- מודעות לרמת ההקשבה האישית.
- הבנת השפעתה של ההקשבה על המטפל, על המטופל ועל הקשר ביניהם.

הנחיות:

1. חשוב לעצמך: מה הופך אותך לדמות קשובה לאחר? מה בר ומה בסיטואציה משפיע על היותך קשוב?
2. צפה במפגש אחות-מטופל וציין לעצמך:
  - א. כמה זמן דיבר המטופל לעומת האחות.
  - ב. מהו הזמן הארוך ביותר שהאחות שתקה.
  - ג. עד כמה ניתן למטופל להביע את עצמו.
  - ד. מה הופך את האחות לדמות קשובה למטופל.
3. בחר מטופל למפגש טיפולי - למשל, בקבלת משמרת, מטופל לפני ניתוח/בדיקה/טיפול, מטופל שיש שינוי במצבו, מטופל באי וודאות, בחרדה וכדומה.
  - א. קח איתך למפגש בן זוג שיצפה ויתעד את המפגש תוך דגש לזמנים ולתכנים.
  - ב. במהלך המפגש הטיפולי ברר מה שלומו של המטופל – אפשר לו להביע את עצמו ככל שניתן. תן לו את כל "הבמה".
  - ג. בגמר המפגש ברר עם בן הזוג הצופה:
    - כמה זמן שתקת באופן רצוף.
    - מה ראו בשפת גופך בזמן ששתקת.
    - איזה תכנים העלה המטופל בפרק זמן זה.
    - איזה התנהגויות נצפו אצל המטופל.מה הקשר בין מטרת המפגש הטיפולי לבין המיומנויות הבינאישיות שהפגנת.
4. ברר עם עצמך (כתוב פורטפוליו):
  - א. אילו תחושות עברו בך בזמן ההקשבה.
  - ב. באיזה חושים השתמשת, מעבר לשמיעה, בזמן ההקשבה.
  - ג. כמה זמן היית באמת קשוב למטופל.
  - ד. מתי הפכה ההקשבה לפחות נוחה עבורך.
  - ה. מתי הייתה ההקשבה קשה לך, למה?
  - ו. איך השפיעה הקשבתך על המטופל ועל האינטרקציה ביניכם.
5. סכם את הבנותיך לגבי הקשבה בכתב ו/או העלה אותן בדיון בקבוצה.

פעילות למידה – תגובות רגשיות

הכנה מקדימה:

קריאה:

לזרוס ר. ולזרוס ב. (2001). רגש והגיון. עמ' 43-25 (על כעס). עמ' 76-69 (על חרדה) 106-119 (על עצב ודכאון).
תל-אביב: אוניברסיטת חיפה/זמורה-ביתן.

מטרות:

- זיהוי תגובות רגשיות המופיעות בנסיבות שליליות
- פיתוח מודעות עצמית לתגובות האישיים אל מול תגובות רגשיות של האחר
- יצירת קשר ואמון עם מטופל במצב רגשי קשה

הנחיות:

1. ברר לעצמך מהן תגובות רגשיות קשות עבורך ואיך אתה מגיב אליהן בדרך כלל.
2. סקור את המטופלים שהכרת והצבע על מטופל שלדעתך היה כועס, חרד, עצוב, מדוכא, תוקפן, מתנגד או חסר אונים:

- א. תאר מה אפיין את התנהגותו.
- ב. תאר מה היתה הרגשתך מולו.
- ג. בדוק מה אפיין את הסיטואציה בה הוא נמצא (קיבל בשורה קשה, מחכה לבדיקה, סובל פיזית, וכד').
- ד. תאר את תגובות הסובבים כלפיו – אנשי צוות שונים, בני משפחתו. ברר איתם האם שוחחו איתו על מצבו הרגשי (הכעס, החרדה וכד'), במה נגעו בשיחה ואיך ניהלו אותה. ברר איתם האם נקטו בהתערבות אחרת כדי לעזור לו מבחינה נפשית (מילולית ולא מילולית – הומור, מגע ועוד).
- ה. תן הסבר למצב הרגשי שתארת אצל המטופל. העזר בדיווח הסייעודי ובפרשנויות של אנשי צוות נוספים.

3. בחר לטפל בחולה עם מצב רגשי בולט (כועס, חרד, עצוב, חסר אונים).
  - א. תאר את התנהגותו.
  - ב. העלה השערות לגבי הסיבות למצבו הרגשי.
  - ג. הגדר לעצמך מטרות לגבי הקשר ביניכם (למשל, יוצר קשר עין ביניכם, הקשר יעודדו להיפתח ולדבר, תיווצר אווירה רגועה במפגש, הקשר יאפשר העלאת הקשיים..)
  - ד. שוחח איתו על מצבו (למשל, נסה לברר איתו איך מרגיש, מה מפריע לו, מה היה עוזר לו...).
  - ה. תאר את התנהגותו בזמן ולאחר השיחה.
  - ו. תאר את הרגשות והמחשבות שעלו בך במהלך השיחה והטיפול בו.
  - ז. תאר האם היו רגעים בהם היה לך יותר קשה להשאר לידו, לשוחח איתו או לטפל בו. איך התמודדת איתם.

4. סכם את הבנותיך לגבי תגובות רגשיות בכתב ו/או העלה אותן בדיון בקבוצה.

פעילות למידה בתחום הפרקטיקה הסיעודית
קשר טיפולי ואוירה טיפולית

רקע

הבנת המושגים קשר טיפולי ואוירה טיפולית חיוניים לכל מטפל. לאוירה הטיפולית יש השלכות על מהות הקשר הטיפולי והשגת היעדים הטיפוליים.

מטרות

1. הכרות עם המרכיבים, שלבים ותהליכים של קשר טיפולי.
2. הכרות עם המרכיבים והתהליכים של האוירה הטיפולית.
3. הבנת ההשפעות ההדדיות בין שני המושגים.
4. הבניית הקשר והאוירה הטיפוליים בשיטות התערבות.

הכנה

קריאת הגדרות של קשר טיפולי ואוירה טיפולית המצורפות.

הנחיות

1. א. חשוב על סיטואציות טיפוליות מוצלחות שבהן צפית או היית מעורב כלקוח בעבר וכתוב אותן.
ב. השווה אותן לסיטואציות טיפול לא מוצלחות בהן צפית או היית מעורב.
ג. נתח את הסיטואציות על פי מאפייני הקשר הטיפולי והאוירה הטיפולית.
ד. הגדר מה עושה את הקשר הטיפולי למוצלח ומה מעכב אותו וכיצד האוירה הטיפולית השפיעה על הקשר.
ה. סכם את ממצאיך בכתב.
2. ראיין אנשי צוות, אחות אחראית ומטופלים (שאלות מפורטות בהמשך).
3. לאחר כל ראיין:
א. נתח את הסיטואציות עליהן שמעת על פי מאפייני הקשר הטיפולי והאוירה הטיפולית.
ב. הגדר מה עושה את הקשר הטיפולי למוצלח ומה מעכב אותו וכיצד האוירה הטיפולית השפיעה על הקשר.
ג. הבהר מה מפיק המטפל מהקשר?
ד. חשוב לעצמך כיצד משפיעה השקפת העולם של כל סקטור על הגדרותיו את מהות הקשר הטיפולי ומאפייני האוירה הטיפולית (האם כל סקטור מתמקד בדברים שונים או שיש דמיון).
ה. סכם את ממצאיך בכתב.

ראיונות

ראיין אנשי צוות: אחות/מהמחלקה, עובדת סוציאלית, דיאטנית, פסיכולוגית, מרפאה בעיסוק, לגבי השאלות הבאות:

- א. באיזה סיטואציות או מול איזה מטופלים חשוב לך ליצור קשר חזק יותר עם מטופלים?
- ב. חשוב על סיטואציות מוצלחות שבהן נוצר קשר טיפולי מוצלח.
- ג. השווה אותן לסיטואציות טיפול לא מוצלחות בהן היית מעורב.
- ד. מה לדעתך עשה את הקשר הטיפולי למוצלח? ללא מוצלח?
- ה. מה ניתן ללמוד מהסיטואציות שתארת על מאפייני הקשר הטיפולי והאוירה הטיפולית?
סכם את ממצאיך בכתב.

ראיין מטופלים:

- א. בקש מהמטופל להזכר בסיטואציות שבהן הרגיש שטיפלו בו טוב.
- ב. בקש מהמטופל להשוות אותן לסיטואציות טיפול לא מוצלחות בהן היה מעורב.
- ג. מה לדעתו עשה את הקשר הטיפולי למוצלח? ללא מוצלח?
- ד. מהו לדעתו הקשר הטיפולי והאוירה הטיפולית?

ראיין בני משפחה:

- א. בקש מבן המשפחה להזכר בסיטואציות שבהן הרגיש שטיפלו בו טוב.
- ב. בקש מבן המשפחה להשוות אותן לסיטואציות טיפול לא מוצלחות בהן היה מעורב.
- ג. מה לדעתו עשה את הקשר הטיפולי למוצלח? ללא מוצלח?
- ד. מה לדעתו חלקה של המשפחה בבניית הקשר הטיפולי עם המטופל?
- ה. האם וכיצד בונה הצוות המטפל אוירה טיפולית התומכת במשפחה?
צפה באינטראקציות של אנשי צוות ומטופלים:
א. תאר את האוירה במקום הארוע במקום הארוע על פי מאפייני האוירה הטיפולית.

- ב. זהה מרכיבי קשר טיפולי בסיטואציה.
ג. בדוק במה שונה קשר זה שצפית בסיטואציה מסוגי קשרים אחרים שאתה מכיר (קשר חברי, קשר זוגי, קשר הורה-ילד).
ד. הגדר מה לדעתך קידם את הקשר הטיפולי ומה עיכב.

הגדרות לקשר הטיפולי

רוזנהיים – קשר טיפולי הוא החממה המספקת תנאים אופטימליים לשינוי וצמיחה אישית של המטופל.

קומפטון וגאלווי (1975) – קשר מזין המכיל פוטנציאל לשינוי וגדילה אצל המטפל והמטופל, כשהבסיס לקשר מצוי בערכים של קבלה והכרה בזכותו של כל פרט להתקיים ולהיות חשוב ומוערך.

הקשר הטיפולי המקצועי מול קשר בין חברים

מטפל – מטופל	חבר לחברו	
יזום ע"י הפונה, ע"י המטפל, או כפוי.	מקרי, ספונטני. אין כפייה	המפגש הראשון
תחושת אמביוולנטיות וקונפליקט. רצון להפגש כדי להעזר, ומצד שני תחושות של בושה, מבוכה, השפלה, כשלון, התנגדות.	יש רצון להיות בקשר. אין בד"כ תחושות אמביוולנטיות. אין התנגדות.	רגשות המטופל בתחילת הקשר
שימוש במיומנויות ובערכים מקצועיים של המטפל: האזנה אוהדת, קבלה וחוסר שיפוטיות, התחלקות ברגשות, אמפטיה. כבוד לפונה ועניין בו, דאגה ואיכפתיות, סודיות ופרטיות.	סימפטיה הדדית, קבלה אך תיתכן מידה מסויימת של שיפוטיות. אמון, כנות, הערכה וכבוד הדדיים. קיימת מעורבות רגשית והזדהות. התחלקות ברגשות, חם, אמפטיה.	היווצרות הקשר וביסוסו
א. התערבות בעבר, בהווה, דגש על הכאן ועכשיו ב. המוקד הוא המטופל . אין מקום לבעיותיו וצרכיו של המטפל. במובן זה הקשר הוא אסימטרי .	בד"כ התמקדות בנושאים עכשוויים, בצרכיהם של שני החברים. האחריות מוטלת על שניהם. המוקד סימטרי .	מוקדים בקשר
מכוון להביא את המטופל לשינוי וצמיחה. לכן הקשר המקצועי הוא אמצעי ולא מטרה. הוא האמצעי המאפשר לתהליך ההתערבות להתקיים.	מענה לצורך אנושי בסיסי, חברתי, של להיות בקשר, כלומר הקשר יכול להיות אמצעי וגם מטרה בפני עצמה.	מטרות הקשר
הקשר מוגבל בזמן. הוא מסתיים ברגע שההתערבות הטיפולית מסתיימת, ברגע שהמטרה הושגה. ההתערבות מתוכננת	קשר חברי יכול להימשך כל החיים. אין הגבלה בזמן.	מרכיב הזמן בקשר וסיום הקשר

הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות   كلية علوم الرفاه والصحة
החוג לסיעוד   قسم التمريض   ע"ש צ'ריל ספנסר
Faculty of Social Welfare & Health Sciences
The Cheryl Spencer Department of Nursing
היחידה ללימודים קליניים

	ומשתנה בהתאם.	
לא רלוונטי.	מקום מתן הטיפול או מקום רלוונטי למטרת הטיפול.	מקום המפגש

אווירה טיפולית

להלן שלושת המרכיבים של האווירה הטיפולית והעקרונות הנובעים מהם:

יחסי הצוות בינם לבין עצמם	גישת הצוות הרב מקצועי	המבנה והארגון של המחלקה
<ul style="list-style-type: none"> • הסביבה הטיפולית צריכה להיות בעלת קשרי עבודה יעילים בין חברי הצוות המטפל. • יחסים הרמוניים – מאפשרים שכל אחד יתפקד ויתן את המירב שבו כדי לקדם את האינטרסים של המטופלים. • מתן כבוד והערכה לכל אחד מחברי הצוות. • לאפשר שיחה יעוץ והקשבה גם בזמן שיש מחלוקות. 	<ul style="list-style-type: none"> • מעודדת את מעורבות המטופלים בקביעת הנוהלים הקשורים בחייהם ובתכניות הטיפול האישיות. • מעודדת את המטופל לקבל החלטות עצמאיות וקבלת אחריות ומשמשת כשטח אימון לקראת החוץ. • מאפשרת למטופלים להביע את בעיותיהם והקונפליקטים שלהם ומנסה להבין אותם. • מאפשרת לכל מטופל פעילויות אישיות אשר יכולות לכלול מתחום הספורט ואמנות ועד להכשרה במיומנויות בין אישיות. • מאפשרת אווירה ליברלית ודמוקרטית בין הצוות המטפל והמטופלים. • מסייעת ומעודדת את המטופלים לשמור ולבסס את הקשר עם הקהילה ובכך להראות למטופלים כי ביכולתם להשתלב. • מאפשרת ומעודדת את המטופלים להשתלב מחדש במסגרת המשפחה בקצב המתאים להם, תוך עידוד המשפחה למעורבות. 	<ul style="list-style-type: none"> • המבנה הפיזי נעים, נוח, מרגיע ומשרה אווירה של בית והרגשת ביטחון. • הסביבה הטיפולית מאפשרת לכל מטופל את הפינה האישית שלו.

פעילות למידה- התנסות מבוא

בין צרכים בסיסיים וקשר טיפולי:

קריאה הכנה מומלצת:

על ההגיינה וההקשר הסייעודי, בתוך:

Potter & Perry, (2001). Fundamentals of Nursing . Mosby, Inc. , pp: 1055-1123

א. נסח לעצמך את התפיסה התחילית שלך לגבי הסייעוד הבסיסי והמיומנויות הקשורות בו.

ב. בצע/י תצפית על רחצת ומילוי צרכים בסיסיים למטופל. התבונן/י בתהליך הפעילות הסייעודית הנ"ל, ובחן את הסוגיות הבאות:

1. מה הם כוללים?
2. אילו מיומנויות את/ה יכול/ה למנות במהלך הטיפול עצמו? (בין אישיות, חשיבה קלינית, מיומנויות כפיים...)
פרט/י את המיומנויות והסבר/י אותן.
3. מקד/י את התצפית במיומנויות הבין אישיות: תאר/י את התהליך הטיפולי: איזה קשר נוצר בין המטפל למטופל: האם זהו קשר חדש ביניהם? האם את/ה מבחין/ה במימד של קרבה בין אישית? אם כן כיצד היא באה לידי ביטוי? השתמש/י במונחים שלמדת בקורס מיומנויות בין אישיות.
4. נס/ה להעמיד עצמך במקומו של המטופל. אילו רגשות עולים בך? האם את/ה מזהה רגשות חיוביים ושלייליים כאחד? תאר/י אותם והסבר את ההקשר.
5. נס/ה להעמיד עצמך במקומו של המטפל: האם היית משתמש/ת במיומנויות בין אישיות אחרות? האם היית מבנה את הקשר עם המטופל אחרת? תאר/י את הראוי בעיניך ביצירת קשר טיפולי בעת פעילות סיעודית בסיסית.

ג. בקש/י מהמדריך/ה לאפשר לך להתנסות ברחצת חולה. עני/ה שוב על השאלות 1 – 4 .
בשאלה 5 התבונן/י מחדש על תהליך הפעילות שבצעת ואז ענה/י על השאלה.

ד. סכם/י את חוויותיך. נסה/י להציג תפיסה מקצועית המשלבת תובנות אישיות בנוגע לפעילות של סיעוד בסיסי ומיומנויות של קשר טיפולי.

ה. דון/י על כך בקבוצה עם המדריכה. כיצד התנהל הדיון? האם התעוררו חילוקי הדעות? אם כן על מה הם מתבססים? נסה/י להבחין בין עמדות השונות ולסכמן בכתב.

אוריינטציה למחלקת אשפוז פעילות 1

רקע

הכרת הסביבה הארגונית שבה אנו עובדים מהווה צעד ראשון בעבודה בסביבה חדשה. הכרות מקיפה ורחבה מאפשרת התמצאות במבנה הפיזי ובמבנה האנושי.

מטרות

1. הכרת מבנה המחלקה
2. הכרת התפקידים של הצוות המטפל ויחסי הגומלין ביניהם
3. היכרות עם הסביבה האנושית-לקוחות.

הכנה מקדימה

סעיפים 1 ו-2

הנחיות

1. **הצע** רשימה של המרכיבים מהם בנויה מחלקה. **הגדר** את הצרכים של החולים, התפקידים השונים של אנשי הצוות, מטרות טיפוליות והתאם להם את המבנה תוך שאתה מתכנן מיקומם במרחב המחלקתי.
2. **רשום** לעצמך מהן ההנחות המקדימות שלך לגבי אנשי הצוות המקצועי או אחרים הנוכחים ופועלים במחלקה.
3. **רשום** לעצמך את ההנחות המקדימות שלך לגבי אוכלוסיית המאושפזים; משפחותיהם; הסיבות לאשפוזם ונחיצות האשפוז.
4. **סרוק** את הרשומות (גיליונות רפואיים וסיעודיים) והוצא נתונים על פי קריטריונים אלה: אבחנה, גיל, מקום מגורים, בדיקות, תרופות, טיפולים.
5. **שרטט** על סמך הנתונים שנאספו, פרופיל של אוכלוסיית החולים, והסיבות לאשפוזם.
6. **הצע** רשימת תפקידים ועיסוקים לצוות הסיעודי והרב מקצועי
7. **ראיין** את אנשי הצוות במחלקה לגבי תפקידי האחות והצוות הרב מקצועי
8. **השווה** בין הרשימות המקדימה שלך ובין אוסף התפקידים והעיסוקים במציאות.
9. **סייר במחלקה**, מצא ורשום את המרכיבים השונים שצינת ואת מיקומם במרחב המחלקתי
10. **הצע** רשימת תפקידים של הצוות הסיעודי והרב מקצועי הרלוונטיים למחלקת אשפוז. הגדר תפקידם
11. **השווה** בין הצעותיך לבין המצב הקיים.
12. **סכם** מהם היתרונות והחסרונות בהצעתך מול הקיים במציאות
13. **ציין**, מה מסייע לך לזכור את מבנה המחלקה, מיקום האביזרים ואת תפקידי הצוות המורחב.
14. **שתף** את עמיתך בתובנות שגיבשת לאור פעילות זו.

**אוריינטציה למחלקת אשפוז
פעילות 2**

מטרה: הכרת תפקיד המחלקה
הכרת אוכלוסיית המאושפדים
הכרת מדיניות הטיפול

הכנה מקדימה:

הזמן המוקצב: 4 – 5 שעות

הנחיות:

1. **סרוק** את כל הרשומות (גיליונות המטופל במחלקה ורשומות סיעודיות, רפואיות) והוצא את הנתונים הבאים:

אבחנה	גיל	מקום מגורים	בדיקות	תרופות	טיפולים

2. **הבהר** לעצמך על סמך הנתונים:

- א. מי אוכלוסיית החולים (גיל, סיבות לאשפוז, מוצא וכד')?
- ב. מהן הבדיקות השכיחות?
- ג. איזה תרופות ייחודיות למחלקה?
- ד. מהי מדיניות הטיפול (כפי שמשקף בטיפולים)?
- ה. איזה סוגי מעקב קיימים?
- ו. מה המדיניות כלפי המשפחה?

3. **בחר** מספר אבחנות **ותן** רציונל לסיבת האשפוז, תהליך הטיפול ונהליו. ראיין אנשי צוות להשלמת המידע החסר לך.

4. **ראיין** אנשי צוות סיעודי או אחר לגבי תחומי פעילותם, גישות טיפול ייחודיות, מאפייני המחלקה.

5. **ראיין** חולים לגבי הסימפטומים שסבלו, מהלך הטיפול שעברו, ההכנה שקבלו, ההדרכה, היחס, השיתוף של בני המשפחה.

6. **ראיין** אנשי צוות לגבי מדיניות / נהלים / שיגרה בנוגע לניהול סימפטומים, טיפולים, הדרכות, שיתוף בני משפחה.

7. **ציין** מהם הפערים בין נקודות הראות של החולים לעומת אנשי הצוות.

8. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

9. **שתף** את שאר הסטודנטים במסקנותיך במהלך הדיון הקבוצתי.

תיעוד ורישום (1)

רקע

התיעוד ברשומה הסייעודית מלווה כל פעילות מקצועית. על המידע להיות קצר, מדויק, ממצה, רלוונטי ואובייקטיבי. התיעוד מסכם את העשייה ומשמש כבסיס להמשך טיפול במטופל. על התיעוד לעמוד בבחינה אתית וחוקית - **רשמת עשית, לא רשמת לא עשית**

מטרות

1. בחינת אפשרויות שונות לתיעוד המידע והתהליך הטיפולי של המטופל
2. בדיקת מטרות ויעילות הרישום על סוגיו השונים
3. בחינת היתרונות והחסרונות של טכניקות רישום במחלקה

הנחיות

1. **התחלקו** לזוגות ובחרו בעזרת המדריך מטופל
2. **אחד מכם יאסוף** מידע מהמטופל ומהרשומה הרפואית בלבד. **בן הזוג יאסוף** נתונים מהרשומות הסייעודיות בלבד (במהלך איסוף הנתונים לא ישוחחו בניהם בני הזוג על המטופל)
3. **כל אחד מבני הזוג יסכם את ממצאיו** - סיבת האשפוז, מהלך האשפוז ותוכניות עתידיות. **השוו** את הנתונים:
  - א. מה למדתם אודות המטופל מהאספקט הרפואי, סיעודי - ציין מהם הפרטים החשובים לך והשווה אותם לאלו של חבריך
  - ב. מהם הנתונים בגיליון הסייעודי הדומים למה שמתקבל מהמטופל ומהגיליון הרפואי
  - ג. מה שונה
  - ד. מדוע
  - ה. מה נראה לך ברשומה מיותר (כמידע רלוונטי לטיפול במטופל), הסבר
  - ו. מה נראה לך ברשומה חסר (כמידע רלוונטי לטיפול במטופל)
  4. קרא נהל רישום ודיווח מחלקתי והשווה לביצוע בפועל.
  5. קבע קריטריונים להערכת הרישום והדיווח מבחינה חוקית וקלינית. הסבר אותם.
  8. האם לדעתך המידע ברשומה הסייעודית היה:
    - א. בהלימה לנוהל, ב. קצר וממצה, ג. מתייחס לאספקטים גופניים ונפשיים, ד. רלוונטי, ה. אובייקטיבי, ו. עומד במבחן חוקי - על פי כללי האתיקה וחוק זכויות המטופל.
  7. **בידקו** האם הייתה התייחסות להיבטים אתיים? באיזה אופן? אילו היבטים היו בפועל לעומת מה שחסר? האם ניתן להשתמש במידע זה כבסיס להמשך טיפול מיידי (בטווח של 8 - 24 שעות) במטופל. באיזו מידה ניתן לשכלל את הנתונים ברשימה
  9. **סכמו** את ממצאיכם בכתב.
  10. **דווחו** על ממצאים אלו בדיון קליני. **דונו** בהשגות הקבוצה
  11. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

תיעוד ורישום (2)

מטרה:

הכרות עם עקרונות של תיעוד ורישום כחלק של איכות בטיפול וניהול סיכונים.

הנחיות:

1. **ברר** עם עצמך בכתב את עמדותיך בנוגע לתיעוד ורישום בעשייה: האם נחוץ? מסרב? מארגן?
2. **סרוק** את כל הרשומות במרפאה/מחלקה וציין:
  - א. מהו השימוש בהן
  - ב. מהי הנגישות
  - ג. מהן טכנולוגיות רישום

הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות   كلية علوم الرفاه والصحة
החוג לסיעוד قسم التمريض ע"ש צ'ריל ספנסר
Faculty of Social Welfare & Health Sciences
The Cheryl Spencer Department of Nursing
היחידה ללימודים קליניים

ד. מהו מידע המצטבר/ מה חסר?
ה. כיצד נשמר המידע ועד מתי.

3. השווה את התרשמותך לאחר הסריקה עם עמדותיך הראשוניות. (1)
4. ראיין אחות בנוגע לתהליך התייעוד והרישום. התמקד בהבנת מושג האיכות וניהול הסיכונים.
5. השווה את התרשמותך לאחר הסריקה עם עמדותיך הראשוניות. (2)
6. העלה תובנות, הצעות לשינוי בדיון עם עמיתיך לקבוצה.

זיהוי תהליכים, מדיניות ונוהלים הקשורים בטיפול הישיר

רקע:

נהלים וסטנדרטים הינם קווים מנחים ומחייבים לעשייה. מטרתם להבטיח איכות טיפול גבוהה, יעילות וצמצום כפילויות בטיפול או פגיעה במטופל. לביה"ח יש שורה של נהלים מחייבים לכל מחלקותיו ולעיתים מחלקה מסוימת בונה לה נהלים פנימיים ספציפיים הקשורים לאופייה הייחודי. הנהלים והסטנדרטיים נובעים ממדיניות טיפולית, משפיעים עליה ומובילים לבנייתם של תהליכי טיפול.

מטרות:

- זיהוי תהליכים הקשורים בטיפול הישיר.
- זיהוי נהלים וסטנדרטים והבנת הרציונל שמאחוריהם.
- הבנת מדיניות הטיפול הישיר.

הכנה מקדימה:

בחר באמצעות המדריך נוהל אחד שהינו מחייב את כל מחלקות ביה"ח ונוהל אחד פנימי של המחלקה. קרא אותו בעיון.

הזמן המוקצב:

כשעה.

הנחיות:

1. ברר את מטרת הנוהל והסיבות לכתיבתו.
2. זהה מהם מרכיבי הנוהל, את מי הוא מחייב ובאילו תנאים.
3. בדוק מהו הרציונל לקביעת נוהל זה.
4. בדוק מדוע נדרשה המחלקה לפתח נוהל פנימי משלה? מה היו התהליכים והצרכים עליהם עונה נוהל זה?
5. קרא בספרות אודות התחומים בהם עוסק הנוהל. האם לאחר הקריאה הינך יכול לקבוע כי הנוהל עונה על הצרכים? מה היית משנה בו לו יכולת, מדוע?
6. ברר כיצד ביה"ח / המחלקה מעריכה את אופן יישום הנוהל.

תצפית בביקור רופאים

מטרות:

1. הבנת מטרות הביקור
2. הבנת הבעיות בהם דנים בביקור (רפואיות ואחרות)
3. הכרת תפקידי המשתתפים בביקור, והאינטראקציות ביניהם.
4. העמקת הידע הרפואי והסיעודי.
5. בחינת היישום של מרכיבים מתוך זכויות המטופל במהלך הביקור.

הכנה מקדימה:

קריאה מקדימה – לגבי האבחנות הטיפול והסיבוכים של החולים בחדרים בהם טיפלת.

הנחיות:

1. **ראיין** אחות אחראית לגבי מטרות הביקור ותרומת המשתתפים בו.
2. **ראיין** את החולים לפני הביקור לגבי ציפיותיהם מביקור הרופאים והרגשתם בזמן הביקור.
3. **ראיין** את הרופא / הסטז'ר לגבי מטרות הביקור ודרך הלמידה ממנו.
4. **קרא** בקרדס ובתיק המטופל את הדיווחים האחרונים
5. **כתוב** את תפוקות הביקור לגבי החולים שלך לפי הבנתך.
6. **צפה** בביקור הרופאים ותאר את התהליך:
  - א. צפה במרכיבי "הטכס" של הביקור (לבוש, ז'רגון הדיבור, צורת הפניה לנוכחים, סדר כניסה ויציאה, נושאי הכלים וכד').
  - ב. מי נוכח בביקור.
  - ג. מי מנהל את הביקור ולמי מפנה שאלות. רשום את השאלות הנשאלות בביקור
  - ד. ממי מתקבל המידע על המטופל ובאיזה אופן
  - ה. מה נאמר ליד מיטת המטופל ומה לא
  - ו. איך נשמרת פרטיות המטופל
  - ז. איך מתנהל הדיון על המטופל ומי משתתף בו
  - ח. מי משתתף בתהליכי קבלת החלטות בביקור
  - ט. איזה פעילויות נכללות בביקור
  - י. איך נראה שמתנהג המטופל במהלך הביקור, מה נראה כי מבין או מרגיש
7. **סכם** את התכנים שעלו בביקור:
  - א. בעיות רפואיות / סיעודיות / נפשיות / מנהליות
  - ב. תהליכי אבחון – DD
  - ג. את הפרוטוקולים / נהלים / שיטות טיפול שהוזכרו
  - ד. דילמות שעלו
  - ה. אחרים
8. **סווג** את השאלות שרשמת לקטגוריות שונות והסבר.
ציין אילו שאלות היו עבורך מלמדות במיוחד ולמה.
9. **ציין** אלו שאלות אינך יכול לענות כעת ואיך תצליח לקבל עליהן תשובה.
9. **שאל** את הרופא מהן תפוקות הביקור, לדעתך, לגבי החולים שלך. והשווה עם התפוקות שהגדרת לפני תחילת הביקור. הסבר את הפערים ביניהם.
10. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.
11. **כתוב** רפלקציה על החוויות שחווית
12. **הבא** את התרשמויותיך והבנותיך לגבי התכנים, תהליכי הלמידה והאינטראקציות בין המשתתפים בביקור לדיון עם המדריך / אחות אחראית וקבוצת הסטודנטים.

העברת משמרת

מטרות:

1. הבנת המסרים העולים בהעברת משמרת
2. הכרת תפקידי המשתתפים, כולל המטופלים
3. יישום חוק זכויות המטופל במהלך העברת המשמרת
4. העברת מידע על המטופלים לאנשי צוות, עם סיום הטיפול בו.

הכנה מקדימה:

בדוק האם קיים נוהל לגבי העברת משמרת וקרא בו.

הנחיות:

1. **ראיין את האחיות האחראיות של המחלקה לגבי:**
  - א. עמדתה ומדיניותה בנוגע להעברת משמרת והייחודיות של תהליך זה במחלקתה.
  - ב. קשיים הקשורים בהעברת משמרת (במשמרות השונות) ודרכי פתרונם.
  - ג. בעיות שעולות בהעברת משמרת אל מול חוק זכויות המטופל.
  - ד. שינויים שחלו בדרך העברת משמרת במחלקה, במשך השנים.
  - ה. איך הייתה אוספת את המידע במידה ולא הייתה העברת משמרת ומאיפה.
  - ו. עמדתה לגבי מידת נחיצות העברת המשמרת והאפשרות לביטולה.
2. **ראיין אחיות (במשמרות השונות) עפ"י הסעיפים הנ"ל.**
3. **ראיין מטופלים לגבי:**
  - א. הרגשתם במהלך העברת המשמרת וציפיותיהם (גם בהתייחס לחוק זכויות המטופל).
  - ב. מידת שיתופם בתהליך.
  - ג. האם קיים שוני, לדעתם, בדרך העברת משמרת במשמרות השונות.
  - ד. ניסיונם לגבי העברת משמרת במחלקות אחרות בהשוואה למחלקה זו.
  - ה. הבנתם את מטרות העברת משמרת.
4. **קרא בקרדקס על מספר מטופלים וציין וסווג לקטגוריות את התכנים שמוזכרים.**
5. **צפה במהלך העברת משמרת מלילה לבוקר מבוקר לערב ומערב ללילה. תאר את התהליך:**
  - א. מי משתתף ולמה?
  - ב. אילו פעילויות מתבצעות בזמן העברת המשמרת ועם מי?
  - ג. מהם התכנים שעולים?
  - ד. האם ומתי לוקח המטופל חלק בתהליך?
  - ה. איך נשמרת פרטיות וסודיות המטופל?
  - ו. מה מקום ותפקיד המשפחות בזמן העברת המשמרת?
  - ז. האם עולות שאלות – אילו שאלות, ממי עולות וכלפי מי מופנות?
  - ח. אינטראקציות בין המשתתפים השונים.
  - ט. צפה במרכזיבי "הטכס" בהעברת משמרת (לבוש, ז'רגון הדיבור, צורת הפניה לנוכחים, סדר כניסה ויציאה).
  - י. מה נאמר ליד מיטת המטופל ומה נאמר במקום אחר ואיפה?
  - יא. מה נרשם ומה לא וע"י מי?
  - יב. מה חשוב לאחות המוסרת משמרת להעביר בהשוואה למה שחשוב לאחות המקבלת את המשמרת?
  - יג. מהי האווירה במהלך העברת המשמרת?
  - יד. האם ואילו בירורים נעשים במהלך העברת המשמרת?
  - טו. דברים נוספים שהרשימו אותך בתהליך זה.

הפקולטה למדעי הרווחה והבריאות   כליה علوم الرفاه والصحة
החוג לסייעוד   قسم التمريض   ע"ש צ'ריל ספנסר
Faculty of Social Welfare & Health Sciences
The Cheryl Spencer Department of Nursing
היחידה ללימודים קליניים

---

6. **השווה** בין התכנים שעלו בהעברת המשמרת לתכנים שמוזכרים בקרדקס. הבהר ונתח:
א. מהם התכנים שעולים גם בקרדקס וגם בהעברת המשמרת?
ב. האם קיים שוני בדרך הצגת אותו מידע בקרדקס לעומת העברת המשמרת, מהו השוני, תן הסבר לקיומו.
ג. איזה מידע לא הופיע בשניהם ולמה?
7. **סכם** את התכנים ואת התהליך של העברת המשמרת והחלט מה היית רוצה לאמץ ומה לשנות בדרך העברת המשמרת.
8. בצע תהליך העברת משמרת לפי מה שתכננת לחברך הסטודנט; באמצע היום מסור לאחריותו את הטיפול במטופלים שלך וקבל לאחריותך את המטופלים שלו. רשום לעצמך מה קרה בתהליך, תן וקבל משוב מחברך.
9. **העבר** את האחריות על מטופליך בסוף המשמרת, לצוות הסיעודי במחלקה, בהתבסס על השינויים והמשוב שקבלת.
10. בקש מסטודנט אחר שיצפה בתהליך. סכם לעצמך מה היה ובקש משוב מהצופה ומהצוות.
11. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.
12. כתוב רפלקציה על החוויות שחווית
13. הצג את הבנותיך לגבי תהליך העברת משמרת לאחות האחראית במחלקה ודון עימה בנושא.
14. הצג מסקנותיך ואת התהליך שעברת למדריך ולקבוצת הסטודנטים.

טיפול תומך – פעילות למידה בנושא CARE לעומת CURE

מטרות:

לזהות את הדומה והשונה בין שני המושגים.
להכיר את מאפייני ההתערבות השונים בשתי הגישות.
להכיר מטרות התערבות הקיימות בשתי הגישות.
להכיר את הערכים שעומדים בבסיס שתי הגישות.

הכנה מקדימה:

הגדר על פי מילון או ספרות מקצועית אחרת את המושג CARE אל מול המושג CURE.
מומלץ לקרוא מאמר: צ'רני, נ., שני-פלור, ש. וקטן, ר. (3006). האונקולוגיה והרפואה הפליאטיבית. במה, גליון 16.
(בגליון זה מאמרים נוספים בנושא).

Oliver, D. (2000). Palliative Care. In D.Oliver, G.D. Borasio, & D.Walsh (Eds), *Palliative Care in A.L.S.* (pp. 21-28). Oxford university press:New-York.

הנחיות:

1. עיין בתיק הרפואי בהוראות הרפואיות
2. עיין בתכנית הטיפול הסייעודית
3. ענה על השאלות הבאות:
  - א. האם ניתן לאפיין את ההוראות הרפואיות והסייעודיות על פי החלוקה של המושגים CARE /CURE.
  - ב. מנה הוראות שלדעתך קשורות ל CARE והוראות הקשורות ל CURE.
  - ג. נסה למצוא מהו הקשר בין סוגי ההוראות לבין אבחנות החולים, מהלך ושלב מחלתם.
4. בחר חולה אחד מתוך התיקים שקראת. הבהר לעצמך:
מהם החלקים העיקריים שבהתערבות: התייחסות לסימפטומים, אומדנים, תמיכה נפשית, היבטי מניעה, היבט של איכות חיים או כל היבט אחר שבולט מתוך תכנית הטיפול.
הבהר לעצמך האם וכיצד בא לידי ביטוי CURE בחלקים אלה, וכיצד בא לידי ביטוי CARE.
סכם לעצמך תובנות לגבי שני המושגים של CARE CURE. האם משהו השתנה בהבנתך את המושגים לעומת ההגדרות הראשוניות שלך.
5. סכם את הבנותיך בנושא טיפול תומך בכתב, בדיון עם הקבוצה או בדרך אחרת.

טיפול תומך - פעילות למידה בנושא התנהגויות טיפול תומך (פליאטיבי)

מטרות:

הכרת מאפייני טיפול תומך
זיהוי התנהגויות הקשורות בטיפול תומך

הכנה מקדימה - קריאה:

צ'רני, נ., שני-פלור, ש. וקטן, ר. (2006). האונקולוגיה והרפואה הפליאטיבית. במה, גליון 16, עמ' 8-6. (בגיליון זה ישנם מאמרים נוספים בנושא הטיפול התומך/הפליאטיבי).
Oliver, D. (2000). Palliative Care. In D.Oliver, G.D. Borasio, & D.Walsh (Eds), *Palliative Care in A.L.S.* (pp. 21-28). Oxford university press:New-York.

הנחיות:

1. ראיין אנשי צוות (אחיות, רופאים):

- מה ההבדל, לדעתם, בין טיפול לצורך ריפוי לבין טיפול תומך?
באיזה מקרים נתנו טיפול תומך (פליאטיבי) ובאיזה טיפול לצורך ריפוי?
איזה סוג טיפול תופס את מרבית נפח עבודתם?
עם איזה סוג טיפול הם מזדהים יותר כמטפלים?
- ציין האם יש הבדל בין גישת הרופאים לגישת האחיות בנוגע לסוגי הטיפול. תן הסבר אפשרי לתשובתך.
- הצטרף לדיון רפואי (ביקור רופאים, "ביקור גיליונות", שיחה עם מטופלים ומשפחות) וציין לעצמך סביב איזה נושאים הדיון התקיים - איזה היבטים של טיפול תומך או טיפול לצורך ריפוי באים לידי ביטוי.
- צפה בעבודת האחיות וציין לעצמך איזה היבטים של טיפול תומך או טיפול לצורך ריפוי באים לידי ביטוי בעבודתה.
- ברר האם קיימים במחלקה כלי אומדן הבודקים את השפעת הסימפטומים של החולה (כאב, בחילה, חולשה, קושי בניידות, עצירות וכדומה), על תחומי החיים של המטופלים. (על מידת העצמאות בתפקוד היומי, על מצב הרוח, על קשרים חברתיים, על הנאה מעיסוקי פנאי וכדומה).
- ראיין חולים ובני משפחות וסכם לעצמך את הבנתם לגבי:
מטרת הטיפול שניתן להם.
איזה בעיות קיבלו מענה לאור הטיפול שקיבלו ואיזה נותרו ללא מענה.
ממי קיבלו יותר טיפול לצורך ריפוי וממי טיפול תומך.
- סכם את הבנותיך בנושא טיפול תומך בכתב, בדיון עם הקבוצה או בדרך אחרת. השווה את הבנותיך אל מול הספרות המקצועית.

פעילות למידה בנושא מיניות החולה

רקע: מיניות היא מרכיב חשוב באישיותו של האדם והיא כוללת רבים מן ההיבטים הנכללים בחוויית הזהות הגברית והנשית* (Hooyman 1993; Kelly 1992; Greenstein & al 1997; Gregoire 1999). המיניות איננה רק סך של החיים הארוטיים או יחסי המין, אלא היא כוללת בתוכה גם מרכיב פיזי (מגע), נפשי (אהבה, חיבה) ואינטימי (צורך בקשר עם הזולת ובקרבה אנושית). המיניות באה לידי ביטוי בכל אחת מן המחשבות, הרגשות וההתנהגויות של האדם, בין אם במודע ובין אם שלא במודע (WHO 1987). מכאן ניתן להבין כיצד מיניות ותפקוד המיני יכולים להיות מקור לאושר ושמחה מחד, אך בו בזמן הפרעות במיניות עלולות לגרום לכאב, תסכול וחולי (WHO 1987; Fogel & Lauver 1990; Taylor 1999). במילים אחרות, הבריאות המינית והתפקוד המיני הם מרכיבים חשובים ומרכזיים באיכות חייו של כל אדם, בכל גיל, ויש לשלב את הטיפול בבריאות מינית כחלק מן הטיפול הרפואי השגרתי.

מטרות:

1. היכרות עם נושא מיניות החולה
2. פיתוח גישה אישית לגבי הנושא

הנחיות:

א. רפלקציה על הנושא (ניתן לבחור לענות רק על חלק מהסעיפים)

1. כתוב/י לעצמך מה שאתה/י יודע/ת על המושג
  2. ברר/י לעצמך עם מה קשה לך במושג מיניות, למה מה אתה/ת מתחבר/ת. הסבר/י מדוע.
  3. ברר/י לעצמך על איזה מהנושאים שקשורים למיניות היית מסוגלת/ל לשוחח עם המדריך/ה ועל איזה קשה לך. הסבר/י מדוע.
  4. ברר/י לעצמך על איזה מהנושאים שקשורים למיניות היית מסוגלת/ל לשוחח עם המטופל שלך ועל איזה קשה לך. הסבר/י מדוע.
  5. ברר/י לעצמך מהי הגישה הטיפולית שלך בנוגע למיניות החולה ומחלתו.
  6. סכם/י לעצמך תובנות
- ב. סקירת ספרות מקצועית בנושא
1. חפשי/י באינטרנט ובמקומות אחרים פרסומים למטופלים בנושא מיניות וחולי.
  2. תאר/י מהם סוגי החומרים המופיעים בהם וכיצד הם תורמים לטיפול בבעיות הקשורות למיניות וחולי.
  3. תאר/י איזה נושאים/בעיות/קשיים לא מופיעים וכיצד הם מעכבים טיפול בבעיות הקשורות למיניות וחולי. כיצד העדרם משפיע לדעתך על המטופלים ובעיותיהם.
  4. מצא/י את חומר העזר המקצועיים הרלוונטיים ועיין/י בהם. בדוק מהו סוג המידע הניתן וכיצד הוא מאפשר לך
  5. סכם/י את הבנותיך והעלה/י מול המדריכה והקבוצה.

ג. חשיבה קלינית

1. קרא/י בספרות המקצועית בסייעוד על נושא מיניות החולה.
2. הגדר/י את הבעיות הסייעודיות אשר רלוונטיות לנושא זה. ברר/י לעצמך האם נושא מיניות החולה הוא אכן אשכול בעיות בפני עצמו, או שזהו חלק מאשכול בעיות אחרות.
3. תאר/י אלטרנטיבות טיפוליות שונות לבעיות במיניות שהועלו.
4. נסה/י לבדוק את סעיף 2+3 מול מטופל המאושפז במחלקה
5. סכם/י את הבנותיך והעלה/י מול המדריכה והקבוצה.

הרמות השונות של פעילויות בסייעוד

במהלך העבודה הסייעודית מתגלה העובדה שהפעילויות השונות הכלולות במסגרת התפקיד הן מגוונות ואפשר לנתח אותם באופנים שונים. אחת הדרכים לניתוח והבנה של פעילות סיעודית היא באמצעות חלוקה לרמות, על פי מידת האוטונומיה שיש לאחות בקבלת ההחלטות על הביצוע.

להלן החלוקה המקובלת:

- פעולה ברמה עצמאית, מעוגנת בתקנות של "עיסוק בסייעוד", במסגרת חוק פקודת בריאות העם. אינן דורשות הוראה רפואית.
- פעולות ברמה טכנית: פעולות סיעוד, שיש היתר לאחיות לבצען רק על פי הוראה של רופא.
- פעולות ברמה מואצלת: (פעולות חריגות) פעולות רפואיות שהאצלו לאחרים בכלל ולאחיות בפרט, על פי תקנה בחוק פקודת הרופאים 1976.

מטרת הפעילות:

היכרות עם פעילויות הסייעוד השונות בהתייחס למידת האוטונומיה של האחות.

הנחיות:

1. הבהר לעמך את המושגים הנ"ל, איזו שאלות הן מעוררות בך?
2. ערוך תצפית על עבודת האחיות. בחר אחות המופקדת על חולים.
  - א. רשום את הפעולות שעשתה על פי לוח הזמנים..
  - ב. מייין את הפעולות על פי הרמות שצוינו למעלה..
  - ג. מייין את הפעולות על פי תחומים, כמו מינהל, ארגון, טיפול ישיר, הדרכה וכו'.
  - ד. האם אתה רואה קשר בין החלוקה לרמות לבין החלוקה לתחומי פעילות?
3. דון בממצאים של התצפית:
  - א. איזה תחום כולל בתוכו את מירב הפעילות הסיעודית?
  - ב. באיזו רמה נמצאות פעולות אלה? (עצמאית, טכנית, מואצלת...)
  - ג. האם יש פעילויות יוצאות דופן, כאלה שקשה למקם אותן על פי החלוקה לרמות? תאר אותן.
4. מהן התובנות שלך לגבי מסגרת האוטונומיה של האחיות ומידת האחריות שהיא נושאת.
5. מה היית אומר לגבי אופיו של הסייעוד על פי תחומי העיסוק של האחיות במהלך המשמרת.
6. נסה לנקוט עמדה לגבי השאלה: האם הסייעוד הוא פרופסיה?

הכנה מטופל לניתוח

מטרה

הכרת נוהלי הכנת מטופל לניתוח ויישומם במחלקה.

הנחיות

1. **בחר** בעזרת המדריך מטופל העומד לעבור ניתוח
2. **בדוק** בספרות:
  - א. מטרת הניתוח
  - ב. מהלך הניתוח ושלביו
  - ג. הטיפול התרופתי הניתן ותופעות הלוואי הצפויות
  - ד. המערכות המעורבות ומושפעות מהניתוח
  - ה. סיבוכי הניתוח
  - ו. מעקב לאחר הניתוח
3. **אסוף נתונים** לגבי המטופל:
  - א. רגישות לתרופות
  - ב. מצב גופני
  - ג. מצב נפשי
  - ד. מידת ידיעותיו לגבי הניתוח (סעיף 2)
  - ה. מה חשוב לו לדעת
- 4: **תכנן** את הכנת המטופל לניתוח בהתייחס לתחומים הבאים:
  - א. הכנה פיזית של המטופל
  - ב. הכנת סביבת המטופל
  - ג. הכנה נפשית של המטופל (על פי נתונים שאספת בסעיף 3)
  - ד. הקוד האתי
  - ה. הנתונים מהספרות (בסעיף מס' 2)
5. קרא את נוהלי המחלקה לגבי הכנת מטופל לניתוח וברר את הפערים בין תכניתך לנוהל.
6. צפה ותעד את תהליך הכנתו של המטופל לניתוח – הכנה פיזית ונפשית. ברר מהם הפערים בין התהליך בו צפית לתכניתך ולנוהל המחלקתי.
7. **עשה רפלקציה** על החוויות שחווית במהלך ההדרכה
8. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.
9. הצג הבנותיך למדריך או לקבוצה.

קבלת מטופל מחדר ניתוח

מטרה

הכרת נוהלי קבלת מטופל מניתוח ויישום.

הכנה מקדימה

קריאה מקדימה:

1. תהליך קבלה מחדר ניתוח
2. סטנדרטים ונוהלים מחלקתיים או מוסדיים

הנחיות

1. **בחר** בעזרת המדריך מטופל העומד לעבור ניתוח
2. **בדוק** בספרות:
  - א. מטרת הניתוח
  - ב. מהלך הניתוח ושלביו
  - ג. הטיפול התרופתי הניתן ותופעות הלוואי הצפויות בעקבות הטיפול התרופתי
  - ד. המערכות המעורבות ומושפעות מהניתוח
  - ה. סיבוכי הניתוח
  - ו. מעקב לאחר הניתוח
3. **אסוף נתונים** לגבי המטופל:
  - א. רגישות לתרופות
  - ב. מצב גופני
  - ג. מצב מנטאלי
  - ד. מידת ידיעותיו את הנתונים בסעיף 2
- 5: **תכנן** את הכנת המטופל לניתוח בהתייחס לתחומים הבאים:
  - א. הכנה פיזית של המטופל
  - ב. הכנת סביבת המטופל
  - ג. הכנה נפשית של המטופל (על פי נתונים שאספת בסעיף 3)
  - ד. הקוד האתי
  - ה. הנתונים מהספרות (בסעיף מס' 2)
1. כתוב את הקבלה מניתוח בצורת נוהל עבודה לצוות והצג למדריך, תוך מתן רציונל להליך.
2. לווח את המטופל לניתוח ותעד את תהליך קבלתו לחדר ניתוח, מהלך הניתוח, תהליך קבלתו לחדר התאוששות / התעוררות, המעקב שם ועד לשחרורו למחלקה. רשום לעצמך הסברים לטיפול שקיבל.
3. קבל את המטופל למחלקה עפ"י התכנון שתכנתת ביחד עם המדריך.
4. סכם את תהליך הקבלה שבצעת בהשוואה לנוהל קבלת מטופל במחלקה, והצג למדריך.
5. **עשה רפלקציה** על החוויות שחווית במהלך ההדרכה
13. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

הכנת מטופל לבדיקה פולשנית

מטרה:

הכרות עם תהליך הכנת המטופל לבדיקות פולשניות.
הבנת הסיכונים של הבדיקות.

הכנה מקדימה:

קריאה מקדימה:

1. תהליך ביצוע הבדיקה – בספרות.
2. סטנדרטים ונהלים מחלקתיים או מוסדיים.
3. עקרונות הדרכת מטופלים.

הנחיות:

1. **בחר** בעזרת המדריך מטופל העומד לעבור בבדיקה פולשנית
2. **בדוק** בספרות:
  - א. מטרת הבדיקה, ב. מהלך הבדיקה ושליה, ג. הטיפול התרופתי הניתן ותופעות הלוואי הצפויות בעקבות הטיפול התרופתי, ד. המערכות המעורבות ומושפעות מהבדיקה, ה. סיבוכי הבדיקה, ו. מעקב לאחר הבדיקה.
3. **אסוף נתונים** לגבי המטופל ובני משפחתו:
  - א. הבעיות הרפואיות והסימפטומים מהם המטופל סובל והקשר לבדיקה, ב. רגישות לתרופות, ג. מצב גופני, ד. מצב מנטאלי, ה. מידת ידיעותיהם את הנתונים בסעיף 2, ו. חששותיהם לגבי הבדיקה.
4. **תכנן** את הכנת המטופל לבדיקה הפולשנית בהתייחס לתחומים הבאים:
  - א. הכנה נפשית של המטופל ובני משפחתו (על פי נתונים שאספת בסעיף 3), ב. הכנה פיזית של המטופל, ג. הכנת סביבת המטופל, ד. שיתוף המטופל במהלך הבדיקה, ה. הנתונים מהספרות (בסעיף מס' 2).
5. **כתוב** את ההכנה בצורת נוהל עבודה לצוות.
6. **השווה** את הנוהל שכתבת לנוהל הקיים במחלקה, ולנוהלים שכתבו חבריך.
7. **הצג** את עיקרי הדברים בפני אחיות במחלקה / המדריך / אחות אחראית / דיון קליני.

הדרכת המטופל ומשפחתו לבדיקה פולשנית

8. **ברר** מה הם מעוניינים לדעת לגבי הבדיקה, ומה עמדתם לגביה.
9. **ברר** מה היה תהליך ההחתמה.
10. **תכנן** תכנית ההדרכה למטופל ובני משפחתו בהתייחס לעקרונות הדרכת מטופלים.
11. **בנה** את תכנית ההדרכה באמצעים יצירתיים שונים (חוברת הדרכה, פוסטרים, דף מידע ועוד). הצג את התכנית למדריך.
12. **הדריך** את מטופל ובני משפחתו עפ"י התכנית שבנית.
13. **העריך** את ההדרכה – מה הבינו המודרכים.
14. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

נקזים לאחר ניתוח/פרוצדורה פולשנית

מטרות

1. הכרות עם סוגי הנקזים השונים
2. זיהוי מטרות השימוש בנקזים השונים
3. שימוש בנקזים כאמצעי מעקב אחר קצב הריפוי ואיתור סיבוכים מרכזיים

הכנה מקדימה

קריאה מקדימה:
נקזים

הנחיות

1. **בחר** בעזרת המדריך מטופל ולו נקז לאחר ניתוח או התערבות פולשנית ועקוב אחריו במשך מספר ימים עוקבים
2. **בדוק** מה מטרת הנקז - על סמך קריאה בספרות והסבר של איש צוות מטפל
3. **ראיין** את המטופל ובדוק:
  - א. מה הוא יודע על מטרות הנקז והטיפול בו
  - ב. מה הוסבר לו, האם עולה צורך להסבר נוסף
  - ג. כיצד הוא מתמודד עם הטיפול בנקז - כאב, מראה, סטריליות, מגבלה פיזית ועוד
  - ד. כיצד ניתן לשמור על פרטיותו של המטופל עם הנקז
4. **עקוב** אחר הנקז במהלך הימים בהתייחס למדדים הבאים:
  - א. כמות הפרשה - התייחס לכמות יומית ואם ניתן, גם לכמות בנקודות זמן שונות לאורך היום
  - ב. תכונות הפרשה - צבע, מרקם, צמיגות
  - ג. סימנים חיוניים
  - ד. מראה העור באזור חדירת הנקז
- ה. חשוב על פרמטרים נוספים (שניים לפחות) אשר יש להתייחס אליהם במעקב אחר הנקז. נמק תשובותיך
  - י. קשר בין כל המדדים שבדקת בהסברים שאתה נותן
5. **סכם** את ממצאיך בכתב וציין:
  - א. האם הממצאים אשר מצאת בסעיף 4 הם פיזיולוגיים או פתולוגיים. נמק את תשובתך
  - ב. במידה והחלטת שהמצב הוא פיזיולוגי - תאר מצב פתולוגי שעשוי היה להתפתח ומהו הגורם למצב
6. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.

מאפייני התערבות סיעודית בניתוחים כירורגיים שכחים

מטרה:

יכירו את המאפיינים החשובים של ניתוחי בטן, שד ותירואיד.

הכנה מקדימה:

קריאת ספרות לגבי ניתוחי בטן שכחים, ניתוחי שד ותירואיד.

הנחיות:

1. **בחר** במחלקה הכירורגית, בעזרת המדריך, שלושה חולים שעברו/יעברו ניתוח בטן או ניתוח שד, תירואיד.
  - א. קרא את הרשימות הרפואיות והסיעודיות שלהם.
  - ב. ראיין את החולים לגבי מצבם הפיזי והנפשי.
  - ג. בצע אומדנים רלוונטיים לחולים.
  - ד. ראיין את הצוות המטפל בהם לגבי הגישה הטיפולית / הרפואית.

2. **הכן** טבלה לגבי שלושת החולים.

הניתוח	הכנת המטופל (פיזי)	הדרכת המטופל	סיבוכים לטווח קצר והטיפול בהם	סיבוכים לטווח ארוך והטיפול בהם

3. **סכם** לעצמך כיצד מהלך המחלה משפיע על ההתנהלות הטיפולית
4. **תן** עותק מהטבלה לחברריך בקבוצה והשווה בין ממצאריך לבין טבלאות שעשו חברריך
5. **סכם** לעצמך לאיזה מושגים ממילון התכנים הקליניים נחשפת. הסבר באיזה אופן וכיצד הם קשורים למושגים אחרים שאתה מכיר.
6. **דון** בקבוצה ואפיין את הגישה הטיפולית לגבי חולים כרוניים.
7. **דיון** בקבוצה לגבי: השונה והדומה בחולים הכירורגיים. אפיין את הגישה הטיפולית לגביהם.

חיפוש ממוחשב ב - Medline

מטרה

הכרות והתנסות עם תהליך החיפוש וארגון המידע בתחום הרלבנטי לעבודתו.
הכנה מקדימה
הכנת רישום המתבקש מה - Medline, עיבוד החומר לפי ההנחיות.

הנחיות

1. **הגדר** בעזרת המדריך את הבעיה הספציפית של המטופל או המטופלים שבטיפולך.
2. **הגדר** תחום או סיבה אחת מהסיבות שלפי דעתך הנו הגורם (או אחד הגורמים) לבעיה זו.
3. **הצג** שאלה עליה הנך מחפש תשובה בספרות המקצועית.
4. **הגדר** מילות מפתח ל - Medline ובצע את החיפוש.
5. **בחר** מתוך הפלט שקבלת 5 מאמרים שתקצירם עונה במדויק או בקירוב רב לשאלה שהצגת ולסיבות ששערת.
6. **וודא** בספריה היכן (באילו ספריות בארץ) ניתן למצוא את כתבי העת הספציפיים הללו.
7. **סכם** בקצרה מתוך התקצירים שבחרת את התשובה לשאלה שהצגת.
8. **רשום** מה היה חסר לך במידע הנ"ל וכיצד לדעתך ניתן היה לפתור זאת באמצעות חיפוש נוסף.